

ALBERT AIJAL UPPALA
31.5.1897 – 13.10.1984

MARTTI LUTHER
10.11.1483 – 18.2.1546

A.Aijal Uppala: Lutherin vapautuminen paavikirkosta (lih.VHn) - lyhennetty

Uskonpuhdistuksen alkaessa oli paavikirkon mahti ja paavin ylivalta länsimailla ehdoton. Tällaisten perinteiden voimaa oli kasvattanut 1000 vuotta jatkunut toiminta. Paavikirkon uudistusyritykset 1300- ja 1400-luvuilla oli karkeasti - polttoroviokin - tukahdutettu. Sama raivo kohdistui myös Lutherin esiintymistä vastaan. **Hän ei tarkoittanut alussa mitään erilleen menoa paavikirkosta, vaan toimi tämän kirkon kuuliaisena kannattajana.** Kun hän sitten oli joutunut toteamaan ja kokemaan paavikirkon erheitä ja sen kiihkeätä vihamielisyyttä tunnustamaansa uskoa ja oppia vastaan, hän ja hänen kannattajansa kuitenkin vapautuivat siitä. Vähitellen syntyi itsenäinen luterilainen kirkko. Kun luterilaista nimeä käyttävät kirkot eri maissa olivat toimineet vuosisatoja ja niiden oppi sekaantui ja turmeltui, nousi tällaisissa kirkoissa uskollisia luterilaisia sellaista vastustamaan. Monissa maissa on nykyaikaan ehdittäessä syntynyt näistä kirkoista vapautuneita tunnustuksellisia luterilaisia seurakuntia ja kirkkoja. Tämä tapahtui osaksi siirtolaisuutena vapaampiin maihin. Vallitsevat, vanhat luterilaista nimeä edelleen käyttävät suuremmat kirkot ovat koettaneet perustella pysymistä näissä

kirkoissa siinäkin tapauksessa, että niissä todella oppi on sekaantunut ja turmeltunut. **Nämä kirkot vetoavat silloin mielellään Lutheriin, miten hän muka vastahakoisesti ja vain pakosta olisi vapautunut paavikirkosta ja miten hän siitä on opettanut...**

Luther toimii tunnustautuen paavikirkkoon

Uskonpuhdistuksen alkutapahtumana pidetään tavallisesti Lutherin 95 väitöslauseen naulaamista Wittenbergin Linnankirkon ovelle lokakuun 31 p:nä 1517. Mutta silloin ei hänellä ollut tarkoituksena mikään kirkollinen murros. **Kyseessä oli vain tavanomainen yritys anekaupan väärinkäytösten poistamiseksi kirkon sisäisenä asiana.** Väitöslauseissa Luther tunnustautui edelleen joihinkin paavikirkon harhakäsityksiin, mutta evankeliumin kirkkaus vastakohtana paavilaiselle teko-opille sattui kyllä paavikirkon perustuksiin. Sen lisäksi oli niissä aneen harha paljastettu niin jyrkästi ja ehdottomasti, että kirkollinen ristiriita oli väistämätön, jos Luther pysyisi peräänantamattomana oppitunnustuksessaan...

Tilanne kärjistyy

Paavin viraston korkein **sensori Prierias** oli saanut tehtäväkseen arvostella Lutherin väitöslauseita. Hänen "**Dialoginsa**" on **mitä raivosanaisin hyökkäys Lutheria vastaan ilman ainoatakaan Raamatun perustetta...** Augsburgin neuvottelussa, lokakuussa 1518, vaadittiin Lutheria peruuttamaan oppinsa. Siihen hän ei suostunut, koska sitä ei osoitettu Raamatun sanalla vääräksi. Luther jäi odottamaan, mitä kirkko siitä lausuisi. Neuvottelun jälkeen hän nimenomaan **vetosi kirkolliskokoukseen**. Tätä pidetään todisteena siitä, että Luther ei tunnustanut paavin ylivaltaa, kuten hän siihen jo aikaisemminkin oli viitannut. Se merkitsi itse asiassa kirkollista murrosta, vaikka hän ei sitä niin käsittänyt eikä tahtonut.

Keskeisenä kysymyksenä: paavinvalta

Vaikeitten valtiollisten olosuhteiden vallitessa ei paavi voinut silloin suoraan tuomita Lutheria. Kirjallista väittelyä jatkui ja sen keskeiseksi aiheeksi tuli paavinvalta. Siitä oli varsinaisesti kysymys Leipzigin väittelyssä - kesäheinäkuussa 1519...

Miten Luther 11 päivää kestäneen väittelyn kuluessa suhtautui paavikirkkoon? Böömiläisten asian tullessa esiin vavahti Luther. He olivat eronneet paavikirkosta, ja **tämä oli kironnut heidät**. Hän vastasi tri Eckille näin:

"Koskaan ei minua ole miellyttänyt (kirkollinen) eroaminen eikä se koskaan tule minua miellyttämään. Böömiläiset tekevät väärin, kun he omavaltaisesti meidän

yhteydestämme eroavat, vaikka jumalallinen oikeus olisi heidän puolellaan, kun korkein jumalallinen oikeus on rakkaus ja Hengen yhteys."

Luther yhtyi väittelyn jatkossa yhä selvemmin böömiläisten yllämainittuun oppiin. Mutta silti hän yhä vakuutti uskollisuuttaan paavikirkolle:

"Kuitenkin (vaikka uusissa dekretaaleissa määrätään vastoin vanhaa totuutta ja tottumusta) minä siedän niitä mielelläni kunnioituksesta ja välttääkseni (kirkollista) erilleen menoa ja neuvon (muita) niitä sietämään, (ja nyt seuraa jo uusi tie) mutta älkäämme kuitenkaan jumalallisen oikeuden perusteella tuomitko niin useita edesmenneitä pyhiä".

Tämä Lutherin erilainen suhtautuminen böömiläisiin oli uutta paavikirkon piirissä ja se ilmeni edelleen samassa yhteydessä tällaisena:

"Minä uskon, että böömiläiset ovat ihmisiä ja että heidät voidaan voittaa (kirkon puolelle) ystävällisin puhutteluin ja myönnytyksin, kun he sitä vastoin syyttelyillä ja soimauksilla kerettiläisnimeä viljellen vain enemmän kovenevat."

Kuulkaamme, miten Luther itse vuonna 1545 arvostelee esiintymistään Leipzigin väittelyssä:

"Ja katso myös minun tapauksessani, kuinka vaikeata on riuhtaista itseään irti ja päästä eroon sellaisista harhakäsityksistä, jotka ovat koko maailman esimerkin vahvistamat ja jotka ovat pitkän totumuksen kautta samalla juurtuneet luontoomme."

*- Minä olin silloin jo 7 vuoden (vv.1512-1519) ajan mitä ahkerimmin yksityisesti ja julkisesti lukenut ja opettanut Pyhää Raamattua niin että osasin miltei kaikki ulkoa. Lisäksi olin saavuttanut oikean kristillisen tiedon ja uskon esikoiset, nim. että emme tule vanhurskaiksi tekojen kautta, vaan uskon kautta Kristukseen. Ja senkin tiesin - mistä nyt puhun - , että paavi ei ole jumalallisen oikeuden perusteella kirkon pää, jota olin jo julkisesti perustellut. Kuitenkaan en huomannut, mitä siitä seurasi, että (nim.) **paavi(n valta) välttämättömästi silloin on perkeleestä. Sillä mikä ei ole Jumalasta, sen täytyy olla perkeleestä.**"...*

Prierias oli jatkanut kirjallista taisteluaan Lutheria vastaan. Mutta vasta kesäkuun alussa 1520 sai Luther käsiinsä Prieriaksen julkaiseman

"Lyhyen yhteenvedon" tämän laajemmasta hyökkäyksestä Lutheria vastaan. Saman kesäkuun 15 p:nä oli paavi allekirjoittanut Lutherin pannauhkauskirjan. Taistelu

kärjistyi ankarasti. Luther julkaisi kesäkuun lopulla Prieriaksen asiallisesti arvottoman tekeleen ja liitti siihen jonkin verran omia huomautuksiaan. Hän pitää kirjoittajaa "saatanan välikappaleena" ja tulee seuraaviin johtopäätöksiin: "Jos Roomassa paavin ja kardinaalien tieteen - jota en toivo - sellaista ajatellaan ja opetetaan, **silloin julistan tällä kirjoituksellani, että tosi antikristus istuu Jumalan temppelissä ja hallitsee siinä Baabelissa, joka on purppuraan puettu, Ilm.13:6. - - Jos Rooma niin (kuin tuossa kirjassa esitettiin) usko, ollos onnellinen sinä Kreikanmaa, onnellinen sinä Bööminmaa, onnellisia kaikki, jotka ovat eronneet roomalaisesta kirkosta ja lähteneet tästä Baabelista!** Mutta kirottuja **olkoot kaikki, jotka pitävät yhteyttä sen kanssa.** Ja jolleivat paavi ja kardinaalit saa tätä saatanankitaa hillityksi ja tätä (kirjoitusta) peruutetuksi, tahdon täten totisesti tunnustaa, **etten minä pitäydy paavikirkkoon ja eroan paavista ja kardinaaleista (lihavointi kirjoittajan), niin kuin hävityksen kauhistuksesta, joka seisoo pyhässä paikassa, Mt.24:15.**

- - Mene nyt tiehesi, sinä onneton, tuomittu ja paheellinen Rooma! Jumalan viha on vihdoinkin sinut yllättänyt, niin kuin jo olet ansainnut, koska sinä niistä monista rukouksista huolimatta, joita puolestasi on pidetty, olet herkeämättä halunnut tulla vain pahemmaksi. **Me paransimme Baabelia, mutta hän ei ole terveeksi tullut. Jättäkää hänet, Jer.51:9..."**

Luther toivoi esivallan apua "vapauttamaan meidät ja meikäläiset samalla yhteisestä ja mitä vaarallisimmasta tulentuhosta.

"Oi, onnellisia kristityitä, missä heitä lieneekin, jotka eivät kuulu tämän roomalaisen antikristuksen alaisuuteen, kuten me onnettomat ihmiset..."

(nettikuva)

"Kun tilanne on tällainen, on kaikkien kristittyjen varottava osallistumista paavin jumalattomaan oppiin, pilkkaamisiin ja raakaan julmuuteen. Heidän pitää siis hyljätä ja kirotta paavi kannattajineen vastakristuksen valtakuntana, niin kuin Kristus on käskenyt: 'Kavahtakaa vääriä profeettoja' (Tunnustuskirjat, s.279)